EEN EERLIJK ANTWOORD

OP DE GROOTE GEWETENSVRAAG VAN VELE OPRECHTE ROOMSCH-KATHOLIEKEN IN NEDERLAND: MAG IK, ALS ROOMSCH-KATHOLIEK, LID ZIJN VAN DE N. S. B.: JA, OF NEEN?

Het doorluchtig *Episcopaat* van Nederland heeft, als *hoogste instantie voor de roomsch-katholieke kerk ten onzent*, op deze ernstige en voor velen steeds dringender vraag, het zeer duidelijke antwoord gegeven in zijn jongsten Vastenbrief.

De Bisschoppen plaatsen zich hierin op tweeërlei standpunt:

1e. Allereerst op **zuiver religieus, theologisch** *standpunt;* — en dan is de eenig logische conclusie van Hun beschouwing: **ja,** dat moogt ge; **Wij verbieden het u niet.**

Immers:

„De Katholieke Kerk — aldus de Bisschoppen, — heeft „*geen voorkeur* voor den een of anderen staats- of bestuurs- „vorm; Zij staat niet een bijzondere politiek voor, noch een „bepaald staatkundig stelsel. *Wel* echter *verlangt zij* van „iederen bestuursvorm, dat deze *niet geleid* wordt *door beginselen, die* de *rechten* door God aan de *Kerk* geschonken, „en de natuurlijke rechten van iederen mensch (d.i. van het „*individu) in gevaar brengen.*"

Welnu:

Op de categorische vraag, door Mgr. Dr. van Noort aan Ir. Mussert gesteld: „Erkent gij, erkent Uw Beweging, dat de „enkeling, het huisgezin en de Kerk rechten hebben, onaf-

„hankelijk van den Staat rechten die de Staat niet heeft ge-
„geven en niet kan ontnemen, rechten, welker vrije uitoefe-
„ning de staat — mits de vrijheid van anderen geëerbiedigd
„worde — niet mag belemmeren, ja, die hij binnen de gren-
„zen van het practisch bereikbare dient te bevorderen?" —
heeft de Leider der N.S.B. geantwoord met een *eerlijk, oprecht* en *volmondig „ja"*, dat wil dus zeggen: met een „ja" *zonder* de minste „restrictio mentalis" (d.i. niet uitgesproken, doch heimelijk in gedachte toegevoegde *reserve)*.

En om den oprechten geest en den zeer reëelen inhoud van dit eerlijke „ja" ten volle te begrijpen en te waardeeren, leze men ten overvloede de zoo pas verschenen *brochure no. 4 „Actueele Vragen"* (Antwoord van het Nederl. Nationaal-Socialisme op een tiental Nederlandsche vragen), vraag 4, 5, 6 en 8.

Conclusie:

Dan vervallen hiermede — zoo verklaarde Mgr. van Noort reeds bij voorbaat, — goeddeels onze *principieele* (d.i. zuiver *theologische)* bezwaren tegen de N.S.B.

Evenzoo gaan *de Bisschoppen*, op grond dezer zuiver principieele conclusie, *niet* er toe over het lidmaatschap der N.S.B. zonder meer *te verbieden, zijnde* immers *niet in strijd met de Katholieke Leer*, en dus ook niet ten eenenmale onaanvaardbaar voor het roomsch-katholieke geweten; —
„de Kerk — zoo zeggen zij — pleegt de geloovigen niet zon-
„der meer tot een bepaalde staatkundige organisatie te ver-
„plichten.
„*Al wat Wij* (dan ook) *doen is:.... U op te wekken* (let
„wel: Zij zeggen *niet: in geweten te verplichten!)* tot hechte
„eenheid ook op staatkundig gebied." — hiermede dus de zuiver theologische „gewetenskwestie" als afgedaan beschouwend, en zich nu verplaatsend op het tweede standpunt: dat der *politieke wenschelijkheid.*

Ziehier dus de eenvoudige, gezonde redeneering, welke t.a.v. de zuiver theologische *„gewetenskwestie"* ligt opgesloten in de wat meer uitvoerige argumentatie van het schrijven der Bisschoppen; — en met dit zuiver-sluitend *syllogisme* (= *goede* argumentatie), niet vertroebeld door

een handig, doch tevens misleidend gemanoeuvreer met allerlei verwarrende *„sophismen"* van later blijkbaar wenschelijk gebleken interpretaties, is derhalve voor ieder oprecht Roomsch-Katholiek Nederlander, die *„in politicis"* zich zijn *zelfstandig en vrij oordeel* wenscht te vormen, de groote vraag *„in geweten" uitgemaakt.*

Vrij, doch even juist weergegeven, luidt dit antwoord dus: *ja,* zonder in strijd te komen met mijn roomsch-katholieke geweten, zonder tekort te doen aan mijn eerlijke roomsch-katholieke overtuiging, mag *ik, als Roomsch-Katholiek,* mij vrank en vrij aansluiten bij de Nationaal-Socialistische Beweging, *zoo ik daarin eerlijk en oprecht de beste toekomst zie* voor Kerk en Staat, voor geheel ons Nederlandsche Volk; óók al meenen — op grond van diverse zuiver-politieke opportuniteitsoverwegingen — de Bisschoppen persoonlijk, en anderen met hen, daarin voorshands nog niet hetzelfde vertrouwen te moeten stellen, ja zelfs anderen daartegen zoo krachtig mogelijk te moeten waarschuwen; —
de Bisschoppen, de priesters, of wie dan ook, mogen dan al verklaren, dat ik aldus „mede schuldig sta aan het verbreken der (politieke) katholieke eenheid", een eenheid trouwens, waarin *ik voor mij* geen vertrouwen meer kan stellen, daar ik er immers geen vruchtbaar heil meer in vermag te zien op grond van de steeds hopeloozer splitsing en uiteenrijting van ons Nederlandsche Volk in al dan niet-confessioneele partijen ten dienste van een zichzelf overleefd hebbend, immers totaal verworden parlementair regeeringssysteem, ... dit alles is slechts een kwestie van zuiver persoonlijke, politieke beoordeeling; zoodat dan ook niemand mij op grond van dit persoonlijke, politieke meeningsverschil zal kunnen verwijten, mijn *oprechte katholieke overtuiging* en levensop-

vatting te verloochenen, laat staan mij, als voor God en mijn geweten zondig en onwaardig, bijv. de absolutie zou kunnen weigeren. —

Tot zoover de *zuiver theologische* beantwoording van deze groote en zeer gewichtige *„gewetensvraag"*.

2e. Vervolgens, zich stellend op het *standpunt der* **politieke opportuniteit of wenschelijkheid,** geven de Bisschoppen een zeer voorzichtige uiteenzetting, waarvan nochtans de conclusie in een „antwoord" niet anders kan worden samengevat dan aldus:

a. over 't algemeen: **liever niet.** Wie echter tòch meent, zijn persoonlijk inzicht te moeten volgen, drage zelf daarvoor zijn (Ons inziens) zware verantwoordelijkheid tegenover God en zijn eigen geweten, **doch — verbieden doen Wij het niet.**

Gezien nochtans de zeer vele (politieke) voordeelen aan belangrijke geestelijke goederen (als: vrijheid, invloed op het staatsbestuur en machtspositie), tot nog toe reeds door ons behaald, beschouwen Wij persoonlijk het als „kortzichtige roekeloosheid" eenige andere partij dan de Katholieke Staatspartij te steunen; reden waarom

„Wij het Onzen plicht achten U ernstig te *waarschuwen* te-„gen de (Ons inziens) onvermijdelijke gevaren, zoowel aan „het verbreken der (politieke) katholieke eenheid, als aan „het zich groepeeren tot neutrale bonden en partijen ver-„bonden".

„Al wat Wij doen is: in naam der groote geestelijke belan-„gen, die bij al deze *(politieke)* vragen zijn betrokken, en „met het oog op de historische *(politieke)* verhoudingen en „den tegenwoordigen *(politieken)* toestand in ons land, *U op „te wekken* en te blijven *opwekken* tot hechte eenheid ook op „Staatkundig gebied".

„Wie dan ook (ondanks Onze ernstige *waarschuwing)* „moedwillig die eenheid verbreekt, wie streeft naar het *groot* „en *machtig maken* van een fascistische of nationaal-socia-

„listische partij (in plaats van onze Katholieke Staatspar-
„tij)...., wie zich daarbij aansluit of haar propageert, *is*
„zich zijn heiligen plicht jegens het waarachtig volksbelang
„(zooals *Wij* dat zien) *niet voldoende bewust.*"

Men ziet het: de Bisschoppen *„waarschuwen"*, doch **verbieden niet;** zij *„wekken op"*, doch **vorderen niet,** laat staan op straffe van gewetensverkrachting oftewel: van zonde; — Zij spreken van: „een *niet voldoende bewust zijn* van z'n plicht jegens het (huns inziens) waarachtige volksbelang", doch *niet* van eenigen *„gewetensplicht"* tegenover God en het Kerkelijk gezag;
bovendien blijkt duidelijk uit den geheelen samenhang van het Herderlijk Schrijven, dat met de woorden: *eenheid, belangen, verhoudingen* en *toestanden*, niet anders bedoeld kàn zijn dan: de *politieke eenheid*, de *politieke kerkelijke belangen* en *voordeelen* (van vrijheid, invloed en macht), dan de *politieke verhoudingen* en *toestanden;* — reden waarom ik mij gerechtigd achtte, dit woordje „politieke" duidelijkheidshalve er telkens aan toe te voegen.

Wanneer dus twee weken later, blijkbaar opgeschrikt door de verrassend juiste beoordeeling van dit Bisschoppelijk schrijven door de groote massa van het Katholieke volk, *Mgr. van Noort* zich haast, in „de Vredesklok" van Zaterdag 24 Februari l.l. een *„nadere verklaring"* en een *„duidelijker" samenvatting* te geven voor hen, „die gaarne *inzien*, waarom zij tot iets (al dan niet) verplicht zijn", — en wanneer dan Z.H.E. na een *suggestieve* verklaring: dat deze Vastenbrief „niet vaag, en niet politiek, en niet slap" was, zooals er „links en rechts werd gepraat", met nòg *suggestiever* kracht de vraag herhaalt: „Wat **vorderen** de Bisschoppen?" — om tenslotte, na velerlei subtiele distincties, wel niet boudweg te beweren (o neen!),

doch wederom met zeer *suggestieve* vragen te concludeeren:

dat een *„vermanende vorm"* gelijk *kàn* zijn aan het opleggen van een *„strikten plicht"; —*
dat *„waarschuwing"* en *„opwekking"* gelijk *kùnnen* staan met een uitdrukkelijke *„verklaring"; —*
(de eenvoudige, geen kwaad vermoedende leek oordeelt dan vanzelf wel, dat dit alles hier ook inderdaad zoo *is*, niet waar!)
en dat een en ander *„in de gegeven omstandigheden* **uiteraard** *ongeoorloofd* is", en dus een *„formeel verbod"* overbodig maakt (immers: daarmede gelijk staat!) . . . .

dan is dit alles niet eerlijk, doch veeleer een *zeer suggestieve misleiding* der eenvoudige geloovigen, door n.l. een voorzichtige *„waarschuwing"*, een krachtige *„opwekking"*, een *„ernstig vermaan"* (zooals ook de „Tijd"-redactie zelve het eerlijkweg aandiende) handig om te tooveren tot een: *„strenge verplichting"*, *„uitdrukkelijke verklaring"* of *„formeel verbod"; —*
de Bisschoppen immers zeggen juist het tegendeel:

ten 1e. *„uiteraard"* (d.i. *in* en *op zichzelf* beschouwd) is het lidmaatschap (der N.S.B.) *voor niemand ongeoorloofd*, dus niet verboden, daar het niet in strijd is met de Katholieke Leer;

ten 2e. *„in de gegeven omstandigheden"* (de facto) is het *evenmin ongeoorloofd, immers* **niet verboden,** voor de groote massa der geloovigen, daar de Bisschoppen zelve hun *verbod uitdrukkelijk beperken* tot de categorie van geestelijke, alsook bepaalde functies bekleedende personen, — terwijl Zij *voor de overige Katholieken* zich even

uitdrukkelijk bepalen tot een *opwekking*, een *ernstig vermaan*, en een dringende *waarschuwing* tegen zulk een politiek gevaarlijke en kortzichtige *roekeloosheid*.

En hoewel het nu begrijpelijk is, dat ook hier *de wensch* van Mgr. van Noort, en de zijnen, de àl te voortvarende vader van zijne woorden en gedachten werd, ... blijft toch het feit, dat een dergelijke handelwijze al dan niet bewust er op gericht is om „het geweten" der eenvoudige geloovigen, (die vragen om een helder: *ja*, of *neen*), hopeloos in verwarring te brengen, en hun een juiste beoordeeling van hun eigen *„gewetensplicht"*: van wàt nu eigenlijk voor God en geweten *mag* of *niet mag*, onmogelijk te maken.

Hoeveel *eerlijker*, *juister* en *oprechter* daarentegen spreekt *Mgr. van Noort* tot de vergadering van het Gezelschap van den Stillen Omgang, te Amsterdam (zie: De Tijd, Avondbl. 12 Febr. '34), waar Z.H.E. zegt:

> „Maar *de Bisschoppen hebben het toch niet verboden*, zoo „werpt men ons tegen. *Neen*, (dat is zoo) — doch houdt het „zoo nadrukkelijk **vermaan** *tot eendracht* van onze Bisschop„pen niet tevens in, dat men zich ook aan die eendracht „houdt, en niet meeloopt met een beweging, die onze een„heid in gevaar stelt?"

Wel laat Mgr. van Noort ook hier wederom deze vraag zeer suggestief en zonder verdere beantwoording in de ijle luchten der gewetensphantasieën hangen; — daarom moge ik er hier nog *het juiste antwoord* aan toevoegen: voorzeker ja, indien men hetzij zichzelf geen zelfstandig oordeel wenscht te vormen (bijv. uit gemakzucht of uit onverschilligheid) omtrent de al of niet „politieke wenschelijkheid" van het behoud dier „eenheid"; hetzij indien men het volkomen eens is met de *politieke over-*

wegingen, waarop de Bisschoppen hun *„vermaan"* tot eendracht hebben gegrond; — daarentegen **neen,** *zoo men* eerlijk en oprecht voor zijn geweten moet verklaren: dat men *het met deze vrije, en „in geweten" vrij gelaten zienswijze* omtrent het nut dier politieke „eenheid" voor de toekomst van ons Vaderland *niet eens kan zijn.*

Immers: een *algemeen verbod* gaven de Bisschoppen *niet*, en Zij zelve ook lieten allereerst deze gewichtige *beslissing voor eenieder* — niemand uitgezonderd — *„in geweten"* **vrij.**

Men kome ons niet aan met de bewering, dat de Vastenbrief „een verbod in zachte termen uitgedrukt" bedoelt te zijn, want die politieke stelsels, die principieel onaanvaardbaar zijn voor de Katholieke Kerk (liberalisme, marxisme en communisme), zijn wel degelijk in ronde woorden definitief verboden. Bovendien ....

b. **Voor een bepaalde categorie** van personen tenslotte geldt inderdaad een zeer **uitdrukkelijk verbod** van *„uiterlijke deelname"* aan de N.S.B., hetzij door lidmaatschap, hetzij door eenigerlei propagandistische actie. De Bisschoppen n.l. verbieden dit uitdrukkelijk:

> „aan de priesters en geestelijke personen, aan leden van „Kerk- en armbesturen, aan leiders van katholieke organisa-„ties of katholieke instellingen, alsook aan al degenen, die in „het katholieke onderwijs werkzaam zijn, voorzoover (zij al-„thans) aan de bisschoppelijke rechtsmacht (zijn) onder-„worpen". —

Alleen voor deze personen dus moet het categorisch antwoord luiden: **neen, gij moogt het niet;** — voor u is het uitdrukkelijk verbod duidelijk genoeg: *gij behoort u daaraan onvoorwaardelijk te onderwerpen.*

Evenwel, men begrijpe goed: zelfs dit uitdrukkelijk verbod is geenszins een verbod - *„de jure"*, d.w.z. geba-